€ 23,68 23,82 (28. 6. – 7. 7.) ↘ 23,82 -0,06

$ 21,73 21,77 (28. 6. – 7. 7.) ↘ 21,77 -0,20

PALIVA Pramen: Burzy, CCS, Patria

	včera	před týd.
↘ Benzin	37,32	37,34	37,36
↘ Nafta	32,31	32,35	32,34

BURZY

	index	změna %
↘ Nikkei 225	32 388,42	-1,17
↘ Hang Seng	18 365,70	-0,90
↘ FTSE 100	7 265,55	-0,20
↗ DAX	15 605,58	0,50
↗ CAC 40	7 113,32	0,44
↗ WIG 20	2 036,00	1,25

PX DENNÍ 1283,70 ↘ Denní změna -0,12 %

PX ROČNÍ ZMĚNA 4,06 %

I chalupář může vydělat

Od ledna se změna tarifního systému dotkne firem, po roce 2026 by mělo dojít i na domácnosti

Sára Mazúchová
redaktorka
MF DNES

Když Energetický regulační úřad připravoval tarifní revoluci naposledy, setkal se s odporem politiků i veřejnosti a nakonec ze svých plánů ustoupil. Teď to zkouší zase. Podle radní Martiny Krčové je tentokrát změna nevyhnutelná a navíc žádoucí kvůli tomu, jak se mění energetika. „Budoucnost nebude příznivá pro všechny spotřebitele, ale bude spravedlivější," říká Krčová. Už od 1. ledna příštího roku se systém změní pro odběratele připojené na vysokém a velmi vysokém napětí a je celkem jisté, že zrušení výjimek zdraží elektřinu třeba zimním stadionům. Teprve po roce 2026 by měla „evoluce" dorazit i do tuzemských domácností.

V koncepci ERÚ často zaznívá, že „cena, kterou odběratel platí, by měla nově odpovídat nákladům, které v síti vyvolává". To se teď neděje?
Začněme vysokým a velmi vysokým napětím, protože toho se změny dotknou nejdříve. Velkoodběratel, když se chce připojit, zaplatí si rezervovaný příkon a distributor mu ho drží. Jenže následně odběratel pravidelně platí místo za příkon za kapacitu. On si například objedná rezervovaný příkon jeden megawatt, ale odebírá jen 500 kilowatt. Změna, která teď nastane, spočívá v tom, že se platba za rezervaci kapacity zruší a místo toho se bude pravidelně platit za skutečný příkon, který distributor odběrateli drží v soustavě, v kombinaci s platbou za skutečný maximální odebraný výkon. V současné době zákazník neplatí skutečné náklady, které v soustavě vyvolává, protože si na začátku rezervoval příkon, distributor podle toho nadimenzoval síť, jenže v průběhu času už odběratel příkon plně nevyužívá.

Dá se to k něčemu připodobnit?
Představte si to jako vztah obchodníka s pečivem s pekárnou. Obchodník chce odebírat až tisíc rohlíků za měsíc, a na toto množství uzavře s pekárnou smlouvu. Pekárna musí mít všechny své přístroje, technologie a personál nadimenzované na daný objem výroby. Jenže obchodník si najednou vzpomene, že nechce tisíc rohlíků, že jich v daném měsíci odebere jenom 300. Pekárna asi nebude ráda, bude chtít doplatit peníze za technologii, do které investovala. Touto cestou my teď jdeme. Když obchodník řekne, že chce až tisíc rohlíků za měsíc, musí za to zaplatit, a když jich v jednom měsíci odebere jen 300, zaplatí vyvolané náklady. Pro část obchodníků bude rozumnější si raději rezervovat jen 300 rohlíků.

A co ti kupci rohlíků, potažmo odběratelé elektřiny, co v jednu část roku odebírají výrazně méně než v druhé části roku?
Budou si zkrátka rezervovat tisíc rohlíků a v jednu část roku budou muset platit spravedlivou cenu za to, že tolik neodebrali. Většina výjimek, které jsme doteď měly zavedené, se zruší. Jestliže podnik měl výjimku kvůli sezonnosti, tak už ji mít nebude. Chceme to prostředí narovnat, protože někteří lidé a podniky teď platí distribuční poplatky i za to, že distributoři drží kapacitu pro někoho jiného. Navíc je třeba uvolnit kapacitu v soustavě pro výstavbu dalších obnovitelných zdrojů, pro budování komunitní energetiky a pro další velké transformace.

Kolik megawattů v soustavě by se mohlo díky změnám v tarifní struktuře uvolnit?
Odhadujeme, že až se zavedou změny na velmi vysokém a vysokém napětí, mohlo by jít až o 3 000 MW. Celkový rezervovaný příkon účastníků trhu s elektřinou na vysokém a velmi vysokém napětí by se tedy snížil přibližně o 16 procent.

Dá se předpokládat, že zimním areálům nebo stadionům se účet za elektřinu zvedne?
Ano, změny se dotknou těch, kteří dnes čerpají neopodstatněné výjimky, respektive mají jiný diagram spotřeby v zimě a v létě. To se tedy může týkat například zimních stadionů, vlekařů nebo částečně i teplárenských subjektů.

Postupně se má změnit i tarifní struktura pro nízké napětí, tedy pro domácnosti. Proč?
U nízkého napětí jsme se již posunuli v tom ohledu, že zákazník platí jističovou platbu, což je vlastně cena za rezervovaný příkon. Co ale není ještě zohledněno, je budoucnost energetiky. Aktuálně máme tarify rozdělené podle typu spotřebičů. Když mám doma bojler, mám speciální sazbu, stejně tak když mám tepelné čerpadlo nebo třeba chalupu. Distributor má k dispozici takzvaný systém HDO (hromadné dálkové ovládání, pozn. red.), tedy řízení spotřebičů na dálku, může je vypínat a zapínat. Máte vysoký a nízký tarif, tedy část dne, kdy platíte vyšší a nižší cenu. Jenže rozdělení sazeb podle typů spotřebičů už do budoucna nebude.

Čím se to nahradí?
Chytrými elektroměry, které budou každou čtvrthodinu měřit, jakou máte spotřebu. Budete si moct diagram vyrovnávat sami v rámci své domácnosti. V budoucnu by zákazník měl být oceňován za to, že dokáže přizpůsobit své chování potřebám soustavy.

Nepomáhám ale distributorovi právě tím, že mu umožňuji na dálku zapnout bojler, když má zrovna přebytek elektřiny a potřebuje ji někde uplatnit?
Problém je, že zákazníci často neoznamují změnu technologie. Takže domácnost, když měla bojler, zajistila si výhodnou dvoutarifní sazbu D25d, ale časem si třeba vybudovala přípojku na plyn, kterým ohřívá teplou vodu, a bojler už vůbec nepoužívá. Taktéž ceny za vysoký a nízký tarif na trhu se prakticky vyrovnaly a už není tak ekonomicky výhodné tento systém držet. Zkrátka už na typu spotřebiče přímo nezáleží, záleží spíše na skutečném průběhu odběru elektřiny.

> Platba za rezervaci kapacity se zruší a místo toho se bude pravidelně platit za skutečný příkon.

Kdy začne zavádění chytrých měřáků?
Od půlky příštího roku. Česko má v tomto ohledu zpoždění. V roce 2012 stát rozhodl, že do chytrého měření nepůjde. Zdůvodnili jsme si to před Evropskou komisí na základě určité analýzy tak, že HDO nám zatím stačí.

Takže většina států kolem nás už to má?
Většina ano, někteří jedou už druhou či třetí generaci chytrých elektroměrů. Tím, že jsme počkali, jsme svým způsobem paradoxně vyhráli. Protože od té doby dané technologie hodně zlevnily a můžeme se učit ze zkušeností ostatních států.

Foto: Michal Sváček, MAFRA

Na druhou stranu, jsme tedy vlastně zase pozadu.
Pořád zdůrazňuji, že my jsme výrazně centrální energetika. Po druhé světové válce se tu energetika budovala centrálně. Posledních několik let se snažíme opustit původní systém, ale procházíme trnitou cestou. Kvůli energetické krizi, pádu Bohemia Energy a válce na Ukrajině se ale myšlení tak trochu mění samo od sebe. Jde nám teď všem o decentralizaci, demokratizaci, posílení soběstačnosti a bezpečnosti.

Kdo zaplatí chytré měřáky?
Každý elektroměr má určitou kalibraci a musí se po nějaké době vyměnit. Bude to fungovat stejně, jako když se dnes mění klasické elektroměry – zohlední se to v cenách za distribuci. Nebude žádný speciální poplatek. Vyhláška ministerstva průmyslu a obchodu říká, že nejprve se budou zavádět chytré elektroměry u domácností se spotřebou nad šest megawatthodin.

Můžete uvést příklad nějaké modelové domácnosti, která se tedy chová tak, aby měla v novém tarifním systému cenu za elektřinu co nejnižší?
V první řadě je třeba si uvědomit, že nebude záležet na tom, jestli je domácnost v rodinném domku s fotovoltaikou na střeše, jestli je připojená na plyn, nebo je v bytovém domě, ale na jejím spotřebitelském chování. Tou otázkou ale předbíháte to, co se plánuje v následujících dvou až třech letech. Nedokážu vám to teď konkrétněji popsat, protože zatím nemáme data z chytrých elektroměrů. Představte si, že teď máme několik typových diagramů dodávek, podle kterých se počítá cena. Jenže pod nimi existuje tisíc druhů chování domácností. Bez digitalizace a bez dat je nevidíme. Až chytré elektroměry nám umožní lépe škálovat dané ceny. První data budou přicházet od půlky roku 2024 a zhruba k 1. lednu 2026 se stanoví první sazby pro sítě nízkého napětí, tak aby to bylo motivační pro domácnosti.

Když se ale podíváme třeba na příklad rodinného domku: Pokud si teď nainstaloval fotovoltaiku, snížil svůj odběr elektřiny, méně platí za spotřebu. Ale pokud neprovedl žádné další opatření, síť zatěžuje vlastně stejně jako doposud. Předpokládám, že takové domácnosti by se elektřina v novém systému zdražila, ne?
Nepoužívala bych slova „zdražila", „zlevnila", protože tarify budou vypadat úplně jinak. Nicméně teoreticky, představte si domácnost s fotovoltaikou, která má zároveň baterii a dokáže svůj odběrový diagram přizpůsobit fungování sítě, dokáže přes svou chytrou aplikaci reagovat na to, když má obchodník nadbytek elektřiny v síti a tím pádem i nejlevnější ceny. Taková chytrá domácnost v tu chvíli zapne všechno, co je potřeba, fotovoltaikou nakrmí baterii, nebude mít přetoky do sítě. Pak je jasné, že by měla mít nějaký bonus. Zatímco domácnost, která nemá žádné takové aplikace a jede postaru, tak nechci říct, že se jí to zdraží, ale pravděpodobně bude na stejných cenách, jako má teď.

Tarifní revoluce už jednou v minulosti ohlášená byla, ale nakonec neproběhla. Nebojíte se, že to teď dopadne stejně?
Bylo dokonce několik pokusů, aby se tarifní struktura změnila. Nepostoupilo to do další fáze, protože trh na to ještě nebyl připraven. My teď neděláme revoluci, ale evoluci. Nejde o jednorázový krok, ale o postupnou transformaci. Přistoupili jsme k tomu otevřeněji, představili jsme koncepci, přišli jsme s otevřenou platformou, s veřejnými konzultačními procesy.

> Změny se dotknou těch, kteří čerpají neopodstatněné výjimky.

Předchozí pokusy možná skončily i na ne úplně dobré komunikaci vůči veřejnosti. Většina Čechů má chatu a chalupu. A když to trochu zjednoduším, tak ten jejich pocit, že by tam nemohli mít cirkulárku, celou snahu o změnu tarifního systému zničil. Tím nechci říct, že budoucnost bude pro všechny zákazníky příznivá, ale něco prostě nastavit musíte, nějaká spravedlnost musí být. Je ale nutné, aby zákazníci o změnách dopředu věděli a mohli se na ně připravit, o což se budeme intenzivně snažit.

Jak to tedy udělat tak, aby se chalupáři a chataři zase nevzbouřili?
I chalupář může být aktivním zákazníkem, může mít třeba na chalupě fotovoltaiku a v budoucnu si elektřinu z ní vyrobenou sdílet s bytem ve městě. Nebojíme se toho, že se chalupáři a chataři vzbouří, protože v cenících už vlastně nebudou ani ty technické spotřebiče, podle kterých se tarify dosud dělily. Nebude speciální tarif pro chalupu. Cena bude založená na diagramu spotřeby, zkrátka na realitě.

Když se vrátíme k příkladu s pekárnou, chalupář potřeboval velký jistič, velký objem rezervovaných rohlíků, aby si párkrát za rok nařezal dřevo na cirkulárce. A v roce 2016 byl pobouřen tím, že by musel zaplatit za to, že mu distributor celý rok rezervuje obří kapacitu. To bylo to slabé místo. Teď ale i chalupář může mít svou fotovoltaiku a vůbec nemusí být závislý na velkém jističi.

Poslanecká sněmovna se teď bude zabývat návrhem novely energetického zákona o komunitní energetice. Co na zákon říkáte?
Nutno říct, že sdílení elektřiny už je možné v bytových domech. Sám Energetický regulační úřad to prosazoval. To, že první modely sdílení jsou na trhu už od 1. ledna letošního roku, jsme myslím výrazně odpracovali my. Když se podíváme na návrh zákona o komunitní energetice, společenství určitě pomohou decentralizaci, rozvoji lokální energetiky a větší energetické soběstačnosti Česka. Už zhruba od ledna intenzivně pracujeme na přípravě vyhlášek, abychom byli schopní popsat modely sdílení. Teď čekáme, co se s návrhem stane v Poslanecké sněmovně.

Zastánci komunitní energetiky říkají, že by bylo dobré, aby energetické komunity měly slevu z distribuční sazby. Souhlasíte?
Platí to samé co u domácnosti. Nelze obecně říci, že každé energetické společenství má mít slevu z distribuční sazby. Pokud energetická společenství dokážou svým vyrovnaným diagramem síti pomáhat, budou spotřebovávat hlavně ve chvíli, kdy to soustava potřebuje, je jasné, že by spravedlivý benefit měla mít.

Profil
Martina Krčová

- Vystudovala Provozně ekonomickou fakultu na České zemědělské univerzitě v Praze. Titul MBA získala na International Business School v Brně.
- V roce 1997 nastoupila na Ministerstvo průmyslu a obchodu na pozici ministerského rady pro regulaci v energetice.
- Pro Energetický regulační úřad pracuje na různých pozicích už od roku 2001. Vedla oddělení analýz a odbor strategie, působila jako místopředsedkyně pro regulaci nebo jako místopředsedkyně pro evropské záležitosti a strategie.
- Od roku 2019 je členkou Rady ERÚ.